

POLISH REVIEWS OF THE NOVEL "MAITREYI"

Magdalena Filary

PhD. Student, University of Craiova

Abstract: In this paper we propose the reviews of novel «Maitreyi » by Mircea Eliade, presented from the perspective of Polish egegetes. A reception study as a literary phenomenon is a dynamic process that requires not only knowledge of the investigated author, but especially the cultural and mental context of the space in which his/her work is created. The best way to approach reception is, firstly, through the corpus of translations that enable readers to come into direct contact with text and, secondly, through studies or critical exegeses, which often resorts to methodological tradition in their own country, expanding or developing a new interpretation of texts. Among the main Eliade's literary works that have been published in Poland we can mention, among others, the novel «Maitreyi». A very important role in promoting Eliade in Poland has been played by the translators of his works, including Irena Harasimowicz, who translated the novel «Maitreyi» with the preface of the author and literary critic afterword written by Lech Budrecki. Another eminent translator of Eliade's literary work is Ireneusz Kania who also contributed to promoting Eliade's work in Poland with his perspective on the novel «Maitreyi».

Keywords: hermeneutics, Polish exegesis, review, Maitreyi, Eliade

1. Introducere

Maitreyi, cel mai reprezentativ roman al lui Eliade, a avut un mare succes nu numai în România, dar și în alte țări, ceea ce a stârnit un val de recenzii și comentarii, acestea fie au fost pozitive sau negative, fie au avut un caracter ambivalent. Aventura lui Eliade cu Orientul a pus amprenta asupra operei literare, asupra felului de a aborda cultura modernă și asupra antropologiei eliadiene. De aceea, relevante sunt analizele efectuate asupra operei literare eliadești, fiindcă din ele transpare concepția savantului român despre condiția umană și despre dimensiunea sacră a existenței.

Romanul *Maitreyi* a fost tradus în mai multe limbi, a apărut și în Polonia în 1988, la Editura Czytelnik din Varșovia, în traducerea Irenei Harasimowicz. Încă de la început apariția acestei cărți pe piața poloneză a fost o curiozitate editorială, având în vedere faptul că în perioada de dinainte de 1990, dialogul intercultural dus în jurul cărților lui Mircea Eliade, fie de beletristică, fie ele științifice, a fost supravegheat de cele două instanțe ideologice: cea a comunismului și cea a catolicismului. Cu toate acestea, lecturile și recenziile romanului s-au bucurat de popularitate în rândul publicului polonez, curios să-l redescopere pe Eliade și ca scriitor de opere literare.

2. Irena Harasimowicz

Irena Harasimowicz este traducător de literatură română în limba polonă, opera lui Mircea Eliade fiind prioritatea sa. Este coautoare a întocmirii și traducerii antologiei de poezie română publicată în 1989 la Varșovia. Pe lângă traducerea romanului *Maytrei*, a tradus și din alți scriitori români, precum Ștefan Bănuțescu, Eusebiu Camilar, Marin Sorescu, Dana Dumitriu.

Irena Harasimowicz a scris cuvântul înainte la romanul *Maytrei* în care îl prezintă pe Eliade folosindu-se și de un citat din sociologul Marcin Czerwiński¹ care spune următoarele: „Eliade unește în personalitatea sa științifică rolul de factograf, sistematician și teoretician. Opera lui este cunoscută specialiștilor polonezi și entuziaștilor inițiați. Această proză științifică plină de vizionarism, profetism și paradox poate provoca obiecții, dar totdeauna trezește respect pentru imensitatea cunoștințelor lui

¹ Marcin Czerwiński (1924-2001) a fost sociolog și antropolog polonez. A studiat sociologia la Universitatea din Varșovia unde și-a obținut și doctoratul. Timp de mulți ani a fost profesor la Institutul de Filozofie și Sociologie și la Institutul de Artă al Academiei Poloneze de Științe (PAN). Printre principalele preocupări ale lui se enumeră: teoria și sociologia culturii, rolul cultural-creator al artei și formarea stilurilor de viață. A colaborat la mai multe reviste socio-culturale.

și neliniștea pentru existența omului contemporan. Savantul caută cheia pentru aceasta în mai multe fenomene, care transmit existența umană, condiționată istoric în lumea spirituală, incomparabil mai bogată decât lumea închisă a momentului istoric.”²

De asemenea, traducătoarea explică faptul că fiecare gen de proză a lui Eliade necesită un studiu separat. Dar ceea ce leagă toate aceste genuri este că acestea sunt o reflectare a căutărilor autorului după esența fenomenelor spirituale în lumea contemporană, o reflectare a aventurilor intelectuale a autorului, precum și confruntarea imaginației cu știința.

Apoi, Harasimowicz trece la prezentarea cărții *Maitreyi*, spunând că eroul principal, Allan, ca reprezentant al civilizației europene, dorește să se confrunte cu o lume cu o mentalitate total diferită. Reprezentant al acestei lumi este Maitreyi, un personaj autentic, o tânără poetă bengaleză, specialistă în filosofie, elevă a lui Tagore. Istoria ei și a lui Allan, bazată pe elemente autobiografice, este o poveste despre dragoste, dar nu despre cea care are să fie cel mai important scop al vieții, ci despre dragoste ca o altă experiență a savantului.

Eroul, intrând într-o lume nouă, simte că rătăcește. Este învins într-un mod subtil și evident de această lume. Maitreyi și lumea ei devin pentru Allan una dintre cele mai intime forme de cunoaștere a Indiei. După cum observă Harasimowicz, poate de aceea romanul este liber de teorii și deliberări eseistice. Autorul nu a cuprins în ea tot ceea ce a știut despre obiceiurile exotice ale Bengalului, astfel păstrând o autentică integralitate a trăirilor.

Allan, care locuiește la casa părinților lui Maitreyi, îi dă lecții de franceză, ea în schimb îl învață limba bengali. Din comportamentul lui Maitreyi nu se știe dacă este vorba de prietenie sau dragoste, iar caracterul misterios al fetei îl atrage pe Allan din ce în ce mai mult, reducând distanța față de ea, pe care ar dori s-o păstreze cu orice preț și care, într-un final, îl duce la o dorință obsesivă, ca și cum relația fizică ar putea deveni o cheie pentru toate misterele psihicului lui Maitreyi și ar permite să intre în posesia personalității ei.

Maitreyi îl șochează pe Allan cu comportamentul ei, o dată serioasă, timidă, nedumerită că un jurnalist european vrea să descrie specificul vieții femeii indiene, altă dată cochetând, râzând sau vorbind despre esența frumuseții la un nivel înalt.

Harasimowicz spune că interesantă este și atitudinea ei față de natură. Înainte de a-l iubi pe Tagore și Allan, prima ei dragoste a fost copacul – simbolul cosmosului care renaște ritmic, dar și al vieții, tinereții, nemuririi și înțelepciunii. La fel, Maitreyi implică elemente de cosmos în ceremonia de logodnă, adresându-se stelelor, cerului, apei și cerându-le perserverență în dragoste pentru bărbatul ales. Acest sentiment puternic de unire cu natura, spontanitatea lui Maitreyi, seriozitatea față de nevoile sufletului și trupului îl uimesc pe Allan.

După această scurtă prezentare a cărții, Harasimowicz spune următoarele: „Ca să evităm neînțelegerile, merită să-i menționăm cititorului polonez al cărții «Maitreyi» despre două atitudini diferite ale lui Eliade față de Rabindranath Tagore. În roman, gelosul Allan îl prezintă pe marele poet al Indiei cu aversiune, plin de nerăbdare, pe când în memoriile lui Eliade întâlnirea cu Tagore, adept al yoga poetică de bucurie creatoare, ia culori entuziaste.”³

La final, Harasimowicz subliniază încă o dată că Eliade „aparține acestor umaniști culți care au reușit măcar într-o oarecare măsură să apropie Occidentului bogăția și complexitatea culturii Orientului”.⁴

3. Lech Budrecki

Lech Budrecki este un critic literar polonez, eseist, traducător. A absolvit filologie polonă din cadrul Universității „Mikołaj Kopernik” din Toruń. A lucrat ca director literar la Teatrul Powszechny din Łódź, Teatrul Clasic și Teatrul Ateneum din Varșovia. A fost membru al redacției săptămânalului „Kultura” și al mensualului „Literatura na Świecie” și membru onorific al Asociației Traducătorilor Polonezi. A fost cunosător al literaturii americane. Autor al unor piese teatrale. A publicat numeroase schițe despre proza americană.

² Irena Harasimowicz, „Cuvânt înainte” la Mircea Eliade, *Maitreyi*, Varșovia, Editura Czytelnik, 1988, p. 5.

³ *Idem*, p. 13.

⁴ *Idem*, p. 15.

Budrecki începe postfața la romanul *Maytrei* cu cuvintele: „*Mircea Eliade nu este cineva necunoscut în Polonia*”.⁵ Un interes viu pentru cărțile lui se poate observa deja în anii '60, când s-a născut moda pentru eliadism, care a cuprins discipline umaniste, nu numai știința religiilor, ci și știința despre literatură. Eliadismul a avut ecou și în filozofia teatrului lui Jerzy Grotowski⁶, dar și în practica lui teatrală, în spectacolele lui. Dar tot acest interes pentru Eliade a scăzut deja la începutul anilor '70. Sfera influențelor ideilor lui Eliade s-a restrâns, totodată s-a diminuat interesul pentru textele lui, cu toate că Marcin Czerwiński și Stanisław Tokarski⁷ scriau despre ele, printre altele, în cartea *Magia, mit fikcja / Magie, mit, fikciune* (lucrarea publicată de M. Czerwiński în 1973 la Varșovia, dedicată antropologiei culturale, în care a prezentat rolul special al magiei, mitului și ritualului). Budrecki vede motivul acesteia în tendințe care dominau atunci în umanistica poloneză care, precum structuralismul, respingeau principiile lui Eliade. Budrecki spune că în anii '80 situația s-a schimbat din nou. Se poate observa o creștere evidentă a interesului pentru ideile lui Eliade, drept dovadă traduceri și texte noi ale autorilor polonezi. Budrecki subliniază faptul că proza a fost unul dintre cele mai importante domenii de activitate ale lui Eliade, astfel încât au fost traduse în polonă și opere literare. În anul 1971, în antologia povestirilor românești *Moartea lui Ipu* au fost publicate două texte ale lui Eliade: *La țigănci* și *Fata Căpitanului*. În 1977 a apărut romanul *Nuntă în cer* și în 1983 *Secretul doctorului Honigberger*. Budrecki recunoaște că procesul de asimilare a operelor literare ale lui Eliade în Polonia a început destul de târziu, ceea ce are legătură cu publicarea lor în România, unde redescoperirea prozei lui Eliade a avut loc abia la sfârșitul anilor '60.

Budrecki spune că *Mayireyi* este un roman cu mai multe sensuri, în care un rol important îl are ambivalența structurii narrative. La prima vedere, ni se poate părea că povestește numai despre India și dragoste, dar, după o lectură mai profundă, se pot descoperi mai multe sensuri și interpretări ale romanului. Budrecki atrage atenția și asupra motto-ului expresiv de la începutul cărții: „Îți mai amintești de mine, Maitreyi și dacă da, ai putea să mă ierți?”⁸, care poate fi un fel de indicator pentru interpretarea romanului, dar totuși trezește niște dubii din cauza structurii *Maitreyi* privind tipul de relatare. După cum observă criticul literar polonez, suntem conduși în roman de inginerul Allan, el este cel care scrie toată istoria. Povestea lui umple cartea de la prima pagină la ultima. Astfel încât el devine naratorul principal și în același timp singurul. Relatarea lui se referă la jurnalul pe care îl scria cândva. Citează fragmente din notițe vechi. Citatele au comentariu care de multe ori devine critica jurnalului. Allan nu știe să pătrundă tainele Indiei. O vede prin prisma perspectivei europene de cunoaștere. Această perspectivă europeană îi afectează relația. Folosește schema biblică care pătrunde prin fabulă. Această schemă a fost preluată din istoria despre Adam și Eva. Inginerul Sen vrea sa-l înfieze pe Allan, acesta însă dărmă planurile lui, având o relație cu Maitreyi, care va juca și rolul ispitoarei. Se poate găsi aici ușor analogia. Inginerul Sen îl simbolizează pe Dumnezeu, iar Allan pe Adam. Și la fel ca Adam comite un păcat prin relația cu „sora lui”. Pentru aceasta îi așteaptă pădeapsa biblică – va fi izgonit din Eden (casa familiei Sen). Trebuie s-o ispășească, de aceea pleacă singur în Himalaya.⁹

Budrecki explică faptul că această construcție nu va fi dusă la capăt de către narator, pentru că așa este „conștiința lui modernă europeană”, alcătuită doar din fragmente de mituri. Înfrângerea lui Allan are motivele ei, dar Eliade nu le dezvăluie. Întrebarea pusă la sfârșitul cărții: „De ce să cred?” are un sens anume. Cuvintele lui Allan pot fi interpretate ca un pericol față de care se află conștiința unui european modern. Pentru Eliade aceasta se va dovedi pierderea atitudinii de *homo religiosus*.

Budrecki spune la sfârșit: „Desigur, comentariul făcut de mine constituie una dintre posibilele exageze ale romanului. Una, dar nu singura, există mai multe, destul de diferite. Dar aceasta are o

⁵ Lech Budrecki, Postfața la *Majtreji*, Varșovia, Editura Czytelnik, 1988, p. 188.

⁶ Jerzy Grotowski (1933-1999) – regizor teatral polonez, teoretician al teatrului, pedagog, unul dintre cei mai mari reformatori ai teatrului secolului ai XX-lea.

⁷ Stanisław Tokarski - este profesor la Institutul de cercetare a Orientului Apropiat și Îndepărtat din cadrul Universității Jagiellone din Cracovia și la Institutul Culturilor Mediteraneene și Orientale din cadrul Academiei Naționale de Știință (PAN). A absolvit Facultatea de Orientalistică și Facultatea de Filosofie și Sociologie la Universitatea din Varșovia. Printre preocupările lui, în afară de filozofie, se enumeră tradițiile Indiei și studii culturale de comparativă.

⁸ Mircea Eliade, *Maitreyi*, București, Minerva, 1997, p. 5.

⁹ Lech Budrecki, *Op. cit.*, p. 198.

oarecare predominanță asupra altora. Facilitează ingerința scriitorului și cercetătorului. Indică prezența motivelor foarte generale care unesc ideea literară cu cea antropologică. În acest caz, ideea fiind la început, cu conturul încă preliminar și confuz.¹⁰

4. Ireneusz Kania

Ireneusz Kania este traducător polonez poliglot. A tradus numeroase cărți din mai multe limbi, mai ales cele romanice și asiatice. A terminat studii din domeniul filologiei romanice la Universitatea Jagiellonă din Cracovia unde a și ținut cursuri despre traducere literară. Eseist, specialist în budism și cabala¹¹, autor al unor lucrări despre Tibet, publicate în Polonia, SUA, India, China, Ungaria și România. În 1995 a primit Premiul PEN Club-ului Polonez pentru traducerea literaturii străine în limba polonă. Printre scriitori pe care i-a tradus se numără, printre alții: Umberto Eco, Mircea Eliade, Robert Graves, Jack London, Constantin Noica. În anul 2001, Ireneusz Kania a publicat o culegere de eseuri intitulată *Ścieżka nocy/ Poteca noptii* în care a dedicat câteva texte celor mai eminenți intelectuali români, printre care lui Eliade.

Unul dintre aceste texte este intitulat *Rendez-vous pe Calea Lactee*, în care Kania prezintă analiza romanelor *Maitreyi* al lui Eliade și *Dragostea nu moare* al lui Maitreyi Devi. Kania începe eseul său cu cuvintele lui Eliade din Jurnalul din data de 13 aprilie 1973: „Împrejurările fac că iar o văd pe M... Patruzeci și trei de ani au trecut de la ultima noastră întâlnire. Am impresia că trăiesc ceva incredibil, fals, ireal, ceva într-un fel de foarte prost gust”.¹² Acesta a fost un fel de comentariu după ce s-a întâlnit cu Maitreyi Devi. Kania spune că Eliade știa că astfel de întâlniri după ani de zile sunt periculoase și se termină de obicei trist și că mai bine este să păstrăm amintirile în memorie, decât să ne confruntăm cu realitatea. În ceea ce o privește pe Maitreyi, ea a plecat în America să se întâlnească cu fosta iubire plină de teamă. Fiind o femeie inteligentă, nu a putut să aibă iluzii, dar totuși a avut speranța că împotriva timpului trecător îl va regăsi neschimbat, cum era pe vremuri. Atunci Maitreyi a aflat întâmplător că Eliade, după doi ani de la întoarcerea din India, a publicat în România un roman în care a descris povestea lor de dragoste, roman care a avut și un mare succes. Maitreyi se simte tulburată, dar în același timp își reamintește vechiul sentiment și dorul după omul pe care l-a iubit în tinerețe. Durerea neîmplinirii se împletește cu sentimentul de vină față de soțul ei și dorul după Mircea. În realitate dorește să-și întâlnească încă o dată fosta sa iubire, pentru că îl iubește în continuare.

Kania explică faptul că toată această istorie este povestită de protagonistă în cartea *Dragostea nu moare* care în Polonia a apărut cu titlul *Mircea*. Aceasta este o replică la romanul lui Eliade. Kania menționează și faptul că astfel s-a împlinit și dorința lui Constantin Noica, care, în anii '70, a însoțit-o pe Maitreyi când a venit în România să discute la o editură din București despre publicarea cărții sale care a apărut în 1974 cu titlul original în bengali *Na hanyate*, după care în engleză cu titlul *It Would Not Die* și s-a bucurat de un mare succes în India, câștigând numeroase premii literare. Eliade scrie în Jurnalul său că Noica a fost încântat de acest proiect, drept dovadă cuvintele lui: „ar fi minunat să dispunem de două versiuni a poveștii despre aceeași pasiune, scrise la un interval de patruzeci de ani”.¹³

După cum spune Kania, putem compara cele două romane în diferite feluri, în plus nu există în istoria literaturii multe situații asemănătoare în care ambii protagoniști ai unei povești de dragoste hotărăsc s-o transforme în operă literară și care o fac pornind din diferite puncte de vedere, deoarece reprezintă culturi și filozofii diferite. Totodată, amândoi au un talent scriitoricesc deosebit.¹⁴

Kania evocă aici schița *Smutna, lecz prawdziwa historia miłości Mircei-Allana i Majtreji-Amrity*¹⁵ / *Trista, dar adevărata istorie a iubirii lui Mircea-Allan și Maitreyi-Amrita* (2001), scrisă de Kinga Dunin, publicistă poloneză, scriitoare, critic literar, sociolog al culturii. Aceasta subliniază conformitatea faptică a celor două versiuni ale aceluiași episod, precum și precizia demnă de apreciat

¹⁰ *Idem*, p. 199.

¹¹ Cabala este o tradiție veche ce s-a născut acum 5770 de ani. Termenul „cabala” derivă de la cuvântul ebraic *kabbalah*, care înseamnă primire, receptare. Este o școală spirituală și mistico-filozofică a iudaismului.

¹² M. Eliade, *Fragment d'un Journal*, v. II, p. 114.

¹³ *Ibidem*, p. 377.

¹⁴ *Ibidem*, p. 176.

¹⁵ Kinga Dunin, *Smutna, lecz prawdziwa historia miłości Mircei-Allana i Majtreji-Amrity*, în revista *Ex Libris*, nr. 42, 2001.

mai ales la Maitreyi Devi care a scris din perspectiva unei perioade mari de timp și fără să aibă un jurnal. Kania observă că cele două relatări se deosebesc evident într-un punct, și anume în împlinirea fizică a iubirii celor doi protagoniști. De asemenea, Kania remarcă faptul că tehnica romanelor lui Eliade este destul de tradițională, pe când Maitreyi folosește o tehnică narativă modernă, chiar dacă stilistic este un pic demodată. Retrospecțiile și apropierea din cadru fac că povestea ei devine mai vie. Portretul lui Maitreyi desenat de Mircea-Allan se evidențiază prin bogăția culorilor și nuanțelor, de la cele mai delicate până la cele mai intense, saturate, de contrast, ceea ce îl convinge pe cititor că, în ciuda exagerărilor artistice și abuzului exoticii culturale, aceasta este o imagine apropiată originalului și poate chiar se apropie de personajul realist. Este un portret uimitor. Maitreyi trăiește în două lumi: pe de o parte este o fată tânără, sensibilă, naivă, visătoare, pe de altă parte este o femeie matură intelectual, poetă și eseistă interesată de filozofie. Trăiește lumea în mod panteist și ascultă cu mare atenție spiritul ei – Brahman pe care îl caută în propriul Eu, cel despre care Gita spune: *na hanyate hanyamane sarire* (sufletul nu este ucis când trupul este ucis). Tocmai cuvintele *na hanyate* au devenit titlul versiunii bengale a cărții lui Maitreyi. Ele sunt cheia pentru înțelegerea ei corectă. O iubire eternă, o legătură între suflete, care depășește vremelnicia trupească, aceasta este ceea ce o interesează cu adevărat pe tânăra Maitreyi. Kania spune că este surprinzător faptul că aceeași atitudine în această privință a prezentat și Eliade, chiar dacă pare altfel.

De asemenea, Kania este de acord cu filozoful și criticul literar francez, Gaston Bachelard, care a descoperit în carte „mitologia plăcerii”. Descrierea literară a relației cu Maitreyi este o descriere a unei „realități mitice”, așa cum spune însuși Eliade. Kania consideră că aici trebuie menționată o trăsătură de caracter a lui Eliade, despre care spune în romanul său în felul următor: „Dar e ciudat cât de mult îmi place să aud vorbindu-se rău de cei pe care îi iubesc sau de care mă simt aproape sau care îmi sunt prieteni. Când iubesc cu adevărat pe cineva, îmi place să ascult lumea bârfindu-l; asta îmi verifică oarecum anumite procese obscure ale conștiinței mele, pe care nu le pricep și de care nu-mi place să-mi aduc aminte. S-ar spune că paralel cu pasiunea sau interesul meu sincer față de cineva, crește o pasiune vrăjmașă, care cere suprimarea, alterarea, detronarea celei dintâi”.¹⁶

Maitreyi nu a înțeles aceasta, s-a simțit supărată, rănită în orgoliul ei de femeie. Pentru Eliade întotdeauna a fost un lucru serios. A preluat de la profesorul său Nae Ionescu convingerea că adevărata iubire ar trebui să fie un instrument și un drum de (auto)cunoaștere, inițiere nu numai sentimentală, ci și intelectuală, chiar metafizică. Eliade a considerat iubirea ca una dintre cele mai importante probe de inițiere din viață. Mai mult decât atât, Eliade, la fel ca Maitreyi, a considerat că adevărata împlinire a iubirii nu este posibilă în această viață și pe această lume.

În ceea ce privește introspecția, Kania consideră că *Dragostea nu moare* câștigă față de *Maitreyi*. Totodată, autoarea a reușit să schițeze câteva foarte bune portrete psihologice: al tatălui său, al lui Mircea și cel mai bun dintre toate în opinia lui Kania – portretul ei însăși, de exemplu când Maitreyi se duce la culcare după ce părinții ei au aflat despre relația ei cu Allan și l-au dat afară, ea auzindu-l pe tatăl său spunând: „Trage jaluzele din dreptul ei. Ar putea să sară pe fereastră. În gândul meu mi-am zis: «N-aș face niciodată așa ceva. Viața este minunată. La fel și supărarea mea. Această viață arde ca o lampă»”.¹⁷

În opinia lui Kania, aceste două povești nu sunt doar despre iubire neîmplinită, sunt mai ales povești despre dorul după Absolut, deoarece Amrita-Maitreyi nu l-a înțeles pe Allan-Mircea ca bărbat și european, iar el nu a înțeles-o ca hindusă. De asemenea, ambele romane emană o mare încredere în rolul literaturii de a curăța și de a da forță.

5. Concluzii

Romanul *Maitreyi* a avut un mare succes în Polonia, a fost primit cu entuziasm și curiozitate de către publicul polonez dornic să călătorească prin țările exotice. Irena Harasimowicz a încercat să familiarizeze publicul polonez cu cultura Occidentului, cu fascinația lui Eliade față de India, prezentându-l pe Eliade nu numai ca istoric al religiilor, ci și ca teoretician și filozof. Lech Budrecki a făcut o analiză complexă a trăirilor profunde ale celor doi protagoniști, intenționând să arate

¹⁶ M. Eliade, *Maitreyi*, p. 6.

¹⁷ *Ibidem*, p. 114.

cititorului european, în cazul nostru, celui polonez, că este incapabil de astfel de exaltări spirituale, de aceea este atât de interesat de cultura occidentală unde sentimentele metafizice devin o abilitate naturală. De asemenea, Budrecki a vrut să arate interdependența între sacru și profan, ceea ce putem deduce din cuvintele lui „pentru Eliade sacrul se manifesta întotdeauna prin profan”.¹⁸ Lectura lui Ireneusz Kania oferă o analiză comparativă între romanele *Maitreyi* și *Dragostea nu moare*, care permite cititorului să înțeleagă mai bine relația „mitică” între cei doi protagoniști și să pătrundă în lumea lor. Putem observa evident că exegetul polonez favorizează varianta feminină a aceleiași povești de dragoste, fiind de fapt o poveste despre dorul după Absolut.

În concluzie, recenziile poloneze după lectura romanului *Maitreyi* au fost foarte pozitive și au stârnit interes mare pentru opera literară a lui Eliade, nu numai în rândul exegeților lui, dar și în rândul publicului polonez, care, atras de o dragoste orientală, aștepta cu nerăbdare să descopere următoarele opere literare ale scriitorului român.

BIBLIOGRAPHY

- Budrecki, Lech, Postfață la Mircea Eliade, *Majtreji*, traducere de Irena Harasimowicz, Varșovia, 1988
Czerwiński, Marcin, *Magia, mit i fikcja*, Varșovia, Editura Wiedza Powszechna, 1973
Czerwiński, Marcin, „Mircea Eliade”, în *Revista Nowe Książki* 3 (1986), pp. 3-4.
Devi, Maytrei, *Dragostea nu moare*, București, Editura Amaltea, 2009
Dunin, Kinga, „Smutna, lecz prawdziwa historia miłości Mircei-Allana i Majtreji-Amryty”, în revista *Ex Libris*, nr. 42, 2001
Eliade, Mircea, *Fragment d'un Journal*, v.II, Paris, Editura Gallimard, 1981
Eliade, Mircea, *Maitreyi*, București, Editura Minerva, 1997
Harasimowicz, Irena, Prefață la Mircea Eliade, *Majtreji*, traducere de Irena Harasimowicz, Varșovia, Editura Czytelnik, 1988
Kania, Ireneusz, *Ścieżka nocy*, Cracovia, Editura Znak, 2002

¹⁸ Lech Budrecki, *Op. cit.*, p.193.